

CYNGOR GWYNEDD

PWYLLGOR

PWYLLGOR ARCHWILIO

DYDDIAD

26 MEDI 2013

TEITL

CYNNYRCH YR ADAIN ARCHWILIO MEWNOL

PWRPAS YR ADRODDIAD

**AMLINELLU GWAITH YR ADAIN ARCHWILIO
MEWNOL AM Y CYFNOD HYD AT 31 AWST 2013**

AWDUR

**DEWI MORGAN, UWCH REOLWR ARCHWILIO A
RISG**

GWEITHREDIAD

**DERBYN YR ADRODDIAD, SYLWEBU AR Y
CYNNWYS A CHEFNOGI'R ARGYMHELLION
SYDD EISIOES WEDI'U CYFLWYNO I'R
GWASANAETHAU PERTHNASOL ER
GWEITHREDIAD**

I. CYFLWYNIAD

- 1.1 Mae'r adroddiad yma yn crynhoi gwaith yr Adain Archwilio Mewnol am y cyfnod o 1 Gorffennaf 2013 hyd at 31 Awst 2013.

2. GWAITH A GWBLHAWYD YN Y CYFNOD

- 2.1 Cwblhawyd y gwaith canlynol yn y cyfnod hyd at 31 Awst 2013:

Disgrifiad	Nifer
Adroddiadau am Archwiliadau o'r Cynllun Gweithredol	10
Adroddiadau Eraill (memoranda ayb)	1
Adolygiadau Grant	2

Ceir manylion pellach ar y gwaith yma yng ngorff yr adroddiad hwn ac yn yr atodiadau amgaeedig.

2.2 Adroddiadau Archwilio

2.2.1 Mae'r tabl canlynol yn gosod allan yr archwiliadau o'r cynllun a gwblhawyd yn y cyfnod hyd at 31 Awst 2013, gan ddangos y categori barn perthnasol a chyfeiriad i'r atodiad perthnasol.

TEITL	ADRAN	GWASANAETH	BARN	ATODIAD
Ysgolion Uwchradd - Diogelwch Gwybodaeth	Addysg	Ysgolion	B	Atodiad 1
Ysgolion Uwchradd - Rheolaeth Gyllidebol	Addysg	Ysgolion	B	Atodiad 2
Asesiadau Risg Iechyd a Diogelwch	Corfforaethol		C	Atodiad 3
Polisi Buddiannau Swyddogion	Corfforaethol		C	Atodiad 4
Rhoddion a Lletygarwch Aelodau	Democratiaeth a Chyfreithiol	Swyddog Monitro	B	Atodiad 5
Trwyddedau Meddalwedd (Corfforaethol)	Gofal Cwsmer	Technoleg Gwybodaeth	B	Atodiad 6
Trwyddedau Meddalwedd (Ysgolion)	Gofal Cwsmer	Technoleg Gwybodaeth	C	Atodiad 7
Eiddo'r Cyngor - Offer Ymladd Tân	Gofal Cwsmer	Tir ac Eiddo'r Cyngor	B	Atodiad 8
Costau Teithio Gweithwyr Cefnogol	Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden	Ar draws yr adran	B	Atodiad 9
Y Gwasanaeth Cynllunio	Rheoleiddio	Cynllunio	B	Atodiad 10

2.2.2 Mae categorïau barn yr adroddiadau yn datgan y canlynol:

- Barn "A" Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle, a'u bod wedi eu dilyn.
- Barn "B" Mae rheolaethau mewn lle, a gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol gan fod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau.
- Barn "C" Ni ellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol gan na ellir dibynnu ar y rheolaethau mewn lle, ond ni ddarganfuwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth.
- Barn "CH" Ni ellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol gan nad oes rheolaethau derbyniol yn bodoli, a darganfuwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth hyn.

2.2.3 Yn ogystal â'r uchod, cynhaliwyd yr archwiliadau isod lle cynhyrchwyd memorandwm yn hytrach nag adroddiad llawn, a ni roddwyd categori barn:

- **Cyfrannu at baratoi Datganiadau Llywodraethu Blynyddol** (*Corfforaethol*). Cymeradwywyd y datganiad drafft gan y Pwyllgor Archwilio ar 18 Gorffennaf, ac mae'r fersiwn derfynol wedi ei gynnwys yn y Datganiad o Gyfrifon sydd wedi ei gyflwyno i'r cyfarfod yma.

2.3 Grantiau

2.3.1 Adolygwyd gweithdrefnau gweinyddol y grantiau canlynol yn ystod y cyfnod:

- Grant Refeniw 2012-13 y Cyfnod Sylfaen (*Addysg*)
- Grant y Fenter Brechwastau Am Ddim mewn Ysgolion Cynradd (*Addysg*)

2.3.2 Nid yw'r ffaith fod Archwilio Mewnol wedi adolygu'r grantiau yma yn golygu na fydd archwilwyr allanol o Swyddfa Archwilio Cymru neu gyrff eraill yn cynnal archwiliadau o'r grantiau yma hefyd. Fodd bynnag, disgwylir fod y gwaith y mae Archwilio Mewnol, a'r sicrwydd y bu'n bosib ei ddatgan am yr amgylchedd reolaeth, yn golygu y bydd angen llai o waith archwilio gan y cyfundrefnau hyn. Bydd hyn, yn ei dro, yn golygu lleihad yn y ffioedd y bydd yn rhaid i'r Cyngor ei dalu am archwiliadau allanol.

2.4 Archwiliadau Dilyniant

2.4.1 Ni gwblhawyd gwaith dilyniant yn ystod y cyfnod dan sylw

2.4.2 Mae'r rhestr isod yn dangos yr Adroddiadau Barn 'C' neu 'CH' a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Archwilio fel atodiadau i'r adroddiadau chwarterol, lle nad yw'r adroddiad dilyniant wedi'i gyflwyno i'r Pwyllgor eto. Mae'r rhestr yn dangos y dyddiad sy'n darged cwblhau pob un o'r archwiliadau dilyniant hyn:

Targed Cwblhau: Chwarter yn diweddu 30 Medi 2013

Cyfarpar gan Cyn-aelodau
Trefniadau TG i aelodau
Cofnodi a Rheoli Gwyliau

Targed Cwblhau: Chwarter yn diweddu 31 Rhagfyr 2013

Telerau Contractau - Gwiriadau DBS
Gwiriadau DBS Staff
Trefniadau Wrth Gefn a Pharhad Gwasanaeth
Trefniadau Bancio yn y Canolfannau Hamdden
Prosesu Data Cyflenwyr Ynni

Targed Cwblhau: Chwarter yn diweddu 31 Mawrth 2014

Siopau Gwynedd
Rheoli Newid i Systemau TG

Targed Cwblhau: Chwarter yn diweddu 30 Mehefin 2014

Trwyddedau Meddalwedd (Ysgolion)
Polisi Buddiannau Swyddogion
Asesiadau Risg Iechyd a Diogelwch

3. GWAITH AR Y GWEILL

3.1 Roedd y gwaith canlynol ar y gweill ar 1 Medi 2013.

3.2 Adroddiadau Drafft wedi eu rhyddhau

- Rheoli cyllidebau cynnal adeiladau Ysgolion Uwchradd - gwerth am arian (*Addysg*)
- Y Drefn Gwynion Corfforaethol (*Corfforaethol*)
- Papurau Eithriedig a Chyfrinachedd (*Strategol a Gwella*)
- Swyddogaethau yn y Broses Monitro Gwariant Cyfalaf (*Strategol a Gwella*)

3.3 Archwiliadau yn mynd rhagddynt

- Grant Amddifadedd Disgyblion (*Addysg*)
- Grant Blas am Oes (*Addysg*)
- Grant Gofal Plant Tu Allan i Ysgol (*Addysg*)
- Gwirio Mesuryddion Perfformiad (*Corfforaethol*)
- NFI (Y Fenter Twyll Genedlaethol) (*Corfforaethol*)
- Rheolaeth Gyllidebol (*Corfforaethol*)
- Grant Gwisg Ysgol (*Cyllid*)
- Canolfannau Croeso (*Economi a Chymuned*)
- Porthladdoedd (*Economi a Chymuned*)
- Swyddogion Adfywio Bro (*Economi a Chymuned*)
- "Canlyniadau'n Cyfrif" (*Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden*)
- Cynlluniau Galluogi (*Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden*)
- Grantiau Cyngor Chwaraeon (*Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden*)
- Prosiect Tai Gwag nôl i ddefnydd (*Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden*)
- Taliadau Uniongyrchol (*Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden*)
- Dilyniant - Trefniadau Wrth Gefn a Pharhad Gwasanaeth (*Gofal Cwsmer*)
- Gweithiau Adenilladwy (*Priffyrdd a Bwrdeistrefol*)
- Tocynau Teithio Rhad - Taliadau i gwmnïau bysiau (*Rheoleiddio*)
- Hyfforddi Aelodau (*Strategol a Gwella*)

4. ARGYMHELLIAD

4.1 Gofynnir i'r Pwyllgor dderbyn yr adroddiad hwn ar waith yr Adain Archwilio Mewnol am y cyfnod o 1 Gorffennaf 2013 i 31 Awst 2013, sylwebu ar y cynnwys yn ôl dymuniad yr aelodau, a chefnogi'r argymhellion sydd eisoes wedi'u cyflwyno i reolwyr y gwasanaethau perthnasol er gweithrediad.

YSGOLION UWCHRADD - DIOGELWCH GWYBODAETH Addysg

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad yw sicrhau bod ysgolion uwchradd Gwynedd yn cydymffurfio â'r Ddeddf Diogelu Data a bod Penaethiaid, Athrawon, Staff Ategol a Llywodraethwyr yr Ysgolion yn ymwybodol o'u cyfrifoldebau parthed prosesu, cadw, diogelu a gwaredu gwybodaeth yn enwedig data personol sensitif.

Cwmpas yr Archwiliad

Dewiswyd sampl o 5 ysgol uwchradd yng Ngwynedd i'w harchwilio.

Ymwelwyd â'r ysgolion i gyfarfod y Penaethiaid i drafod gofynion y Ddeddf Diogelu Data ac i gwblhau profion, er mwyn datgan sicrwydd bod yr ysgolion yn cydymffurfio â'r Ddeddf.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd fod gan ysgolion uwchradd drefniadau digonol er mwyn sicrhau bod data personol/cyfrinachol yn cael eu cadw'n ddiogel ar safle'r ysgol gyda mynediad at y data yn gyfyngedig. Yn ogystal, gwelwyd fod cofrestriad cyfredol â'r Swyddfa Comisiynydd Gwybodaeth ar gyfer yr ysgolion.

Fodd bynnag, gwelwyd nad oedd gan rhai o'r ysgolion yn y sampl polisiâu/dogfennau disgwylidig sy'n berthnasol i ddiogelwch gwybodaeth yn weithredol yn yr ysgol, ac nad oedd swyddogion Tîm Rheolaeth a Llywodraethwyr yr ysgolion wedi derbyn hyfforddiant sy'n berthnasol i ddiogelu data a rhyddid gwybodaeth.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol yn Ysgolion Uwchradd - Diogelwch Gwybodaeth gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- Dylid sefydlu dogfen Diogelu Data a dogfen Canllawiau Cadw Cofnodion yn weithredol yn yr ysgolion uwchradd, gan ddefnyddio'r templedi a ddarparwyd gan yr Adran Addysg fel arweiniad.
- Dylid sefydlu Polisi Deddf Rhyddid Gwybodaeth yn weithredol yn yr ysgolion uwchradd, gan ddefnyddio templedi a ddarparwyd gan yr Adran Addysg fel arweiniad.
- Dylid sefydlu Polisi Tynnu Lluniau yn weithredol yn yr ysgol, gan ddefnyddio templedi a ddarparwyd gan yr Adran Addysg fel arweiniad.
- Dylid symud ymlaen gyda trefniadau i ddarparu hyfforddiant Diogelu Data a Rhyddid Gwybodaeth i Tîm Rheolaeth a Llywodraethwyr ysgolion uwchradd.
- Dylid darparu canllawiau i staff ysgolion uwchradd o sut y dylid trin gwybodaeth gyfrinachol sy'n cael ei drosglwyddo oddi ar safle'r ysgol.
- Dylid cynhyrchu datganiad a'i amlygu i staff ysgolion uwchradd mai eu cyfrifoldeb hwy yw sicrhau eu bod yn diogelu manylion cyfrinachol a throsglwyddwyd oddi ar safle'r ysgol yn unol â'r Ddeddf Diogelu Data.

YSGOLION UWCHRADD - RHEOLAETH GYLLIDEBOL Addysg

Bwriad yr Archwiliad

Sicrhau fod trefniadau rheolaethau gyllidebol priodol yn bodoli yn ysgolion uwchradd Gwynedd.

Cwmpas yr Archwiliad

Dewiswyd sampl o 4 ysgol uwchradd yng Ngwynedd i'w harchwilio ar gyfer yr archwiliad. Ymwelwyd â'r ysgolion i gynnal archwiliadau fod rheolaethau gyllidebol priodol yn bodoli yn yr ysgolion.

Prif Ddarganfyddiadau

Y prif ddarganfyddiadau yn deillio o'r archwiliad yw bod rheolaeth gyllidebol gyffredinol dda yn y 4 ysgol yr ymwelwyd â hwy. Er hynny, gwelwyd fod achosion yn parhau i godi lle nad yw archebion swyddogol yn cael eu creu, neu yn cael eu creu ar ôl i'r anfonebau cael eu derbyn, oherwydd bod staff yr ysgolion yn archebu nwyddau/gwasanaethau heb hysbysu'r Rheolwyr/Swyddogion Gweinyddol. Gwelwyd nad yw'r cyfeirebau cyfrif yn y system FMS yn cyd fynd yn union â chyfriflyfr y Cyngor. Gwelwyd hefyd fod angen gwneud newidiadau i'r system FMS yn rhai o'r ysgolion i sicrhau nad oes gan gyn weithwyr fynediad i'r system yn ogystal â bod angen gwella'r rheolaeth dros reoli trwyddeddeiriau mynediad i'r system FMS.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol rheolaeth gyllidebol mewn Ysgolion Uwchradd gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylid sicrhau fod cyfeiriad at gostau cynlluniau cyllideb yn cael eu gwneud yng Nghynllun Datblygu yr un ysgol nad yw'n gwneud hynny ar hyn o bryd.**
- **Dylid sicrhau, pan fo unrhyw newidiadau yn cael eu gwneud i'r gyllideb yn ystod y flwyddyn, fod y penawdau priodol yn cael eu diwygio yn y system FMS.**
- **Dylid sicrhau unwaith mae'r corff llywodraethol wedi mabwysiadu'r gyllideb am y flwyddyn fod y gyllideb yn cael ei rewi yn y system FMS gan ddefnyddio'r cyfleuster 'Fix'.**
- **Dylid sicrhau os gwneir unrhyw newidiadau i benawdau yn y system FMS gan yr ysgolion eu bod yn hysbysu Uned Gyllid y Cyngor yn syth fel eu bod yn gallu diwygio cyfriflyfr y Cyngor.**
- **Dylid sicrhau fod y canolfannau cost a chyfeirebau cyfrif yn y system FMS yn cael eu tacluso, fel eu bod yn cyd-fynd â'r rhai yng nghyfriflyfr y Cyngor. Dylid hefyd gwirio fod cyfeirebau cyfrif priodol yn bodoli ar gyfer gwahanol fathau o wariant.**

ASESIADAU RISG IECHYD A DIOGELWCH Corfforaethol

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod Rheolwyr Gwasanaeth a Rheolwyr Safle yn ymwybodol o'u rôl wrth asesu risg iechyd a diogelwch a bod ganddynt gyfrifoldeb dros sicrhau bod risgiau wedi eu hadnabod a bod camau priodol wedi eu cymryd i'w lliniaru. Hefyd, sicrhau bod asesiadau risg addas a digonol wedi eu cynhyrchu ac yn weithredol. Nid oedd yr archwiliad yma yn cynnwys adolygiad o drefniadau mewn ysgolion fydd yn destun archwiliad ar wahân.

Cwmpas yr Archwiliad

Archwilio asesiadau risg sampl o wasanaethau / sefydliadau gan sicrhau eu bod yn cael eu hadolygu ac yn cynnwys elfennau perthnasol. Yn ogystal, gwirio bod swyddogion perthnasol wedi mynychu hyfforddiant i'w cynorthwyo i gwblhau asesiadau risg ac wedi cyfleu'r wybodaeth yn briodol i'r aelodau o staff perthnasol.

Cefndir

Yn ôl cyfraith iechyd a diogelwch mae gofynion penodol ar gyfer sefydliadau, sef:

- Darparu polisi iechyd a diogelwch ysgrifenedig;
- Asesu risgiau i gyflogeion, cwsmeriaid, partneriaid ac unrhyw bobl eraill a all gael eu heffeithio gan eu gweithgareddau;
- Trefnu bod mesurau ataliol ac amddiffynnol yn cael eu cynllunio, eu trefnu, eu rheoli, eu monitro, a'u hadolygu'n effeithiol;
- Sicrhau y gallent gael cyngor cymwys ar iechyd a diogelwch;
- Ymgynghori â chyflogeion am y risgiau a wynebant yn y gwaith a mesurau ataliol ac amddiffynnol cyfredol.

Llofnodwyd Datganiad Polisi Iechyd a Diogelwch Cyffredinol y Cyngor gan yr Arweinydd a'r Prif Weithredwr ym mis Mawrth 2010 yn cydnabod yr uchod gan nodi

“Mae'r Cyngor yn ymrwymedig i ddatblygiad a gwelliant parhaus a'i nod yw cynllunio, trefnu rheoli, monitro ac adolygu mesurau iechyd a diogelwch er mwyn creu diwylliant iechyd a diogelwch cadarnhaol.”

O ran trefniadaeth fewnol y Cyngor, **mae'r cyfrifoldeb o sicrhau bod asesiadau risg wedi eu cwblhau, eu cofnodi, eu hadolygu'n rheolaidd a bod unrhyw fesurau rheoli risg wedi eu gweithredu wedi ei ddirprwyo i'r Rheolwr Gwasanaeth.** Yn ogystal, mae ganddynt y cyfrifoldeb o sicrhau bod gweithwyr sydd o dan eu rheolaeth hwy yn ymwybodol o'u cyfrifoldebau hwy ac i sicrhau eu bod yn gweithio o fewn y systemau gweithio diogel sydd wedi eu hadnabod. Mae'n hanfodol felly bod y Rheolwyr Gwasanaeth yn ymwybodol o'r gofynion yma ac wedi gweithredu arnynt.

Prif Ddarganfyddiadau

Edrychwyd ar sampl eang o wasanaethau ar gyfer yr archwiliad yma a gwelwyd bod amrediad eang o gydymffurfiaeth yn bodoli h.y. bod enghreifftiau o ymarfer da mewn rhai gwasanaethau a diffyg cydymffurfiaeth yn llwyr mewn un gwasanaeth.

Un o brif ddarganfyddiadau archwiliad yw nad oedd un rheolwr yn ymwybodol o'r gofyn a'r cyfrifoldeb dros iechyd, diogelwch a lles y gwasanaeth. Mae'n hanfodol fod pob Rheolwr yn sicrhau fod ganddynt y prosesau priodol mewn lle fel y gellid gwarchod aelodau o staff, y cyhoedd ac unrhyw un arall sy'n dod mewn cysylltiad â hwy yn eu gweithgareddau.

O'r gwasanaethau / safleoedd eraill, gwelwyd bod asesiadau risgiau yn bodoli yn ogystal â threfniant ym mhob un heblaw am un gwasanaeth i'w hadolygu'n amserol. O'r gwasanaethau/safleoedd a oedd wedi paratoi asesiadau risg, gwelwyd bod y mwyafrif ohonynt yn gynhwysfawr. Fodd bynnag, dylid atgoffa'r rheolwyr o'r angen i sicrhau bod eu cynnwys yn cael ei gyfleu i'r aelodau o staff mewn modd lle gellid sicrhau eu bod wedi eu deall yn ddigonol i allu eu gweithredu'n effeithlon.

Barn yr Archwiliad

(C) Barn yr Archwiliad yw na ellir datgan sicrwydd o briodoldeb yn Asesiadau Risg Iechyd a Diogelwch gan na ellir dibynnu ar y rheolaethau mewn lle, ond ni ddarganfuwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylai pob Rheolwr Gwasanaeth / Safle sicrhau eu bod yn ymwybodol o'u gofynion fel Rheolwr drwy gwblhau asesiadau risg ar gyfer eu gwasanaeth / safle a sicrhau bod eu staff wedi eu darllen, deall ac yn cydymffurfio â hwy.**
- **Dylid sicrhau bod asesiadau risg yn cael eu hadolygu'n amserol h.y. unai'n flynyddol neu pan fo newid mewn risg.**
- **Dylid cyfleu'r wybodaeth sydd wedi ei gynnwys yn yr asesiad risg i'r aelodau o staff mewn modd lle gellid fod yn hyderus eu bod wedi deall y cynnwys a'r pwysigrwydd o weithredu'n unol â hwy.**
- **Dylid edrych i mewn i'r posibilrwydd o greu hyfforddiant am bwysigrwydd adnabod risg a'i liniaru.**
- **Dylid ceisio sicrhau bod pob elfen o'r gwaith yn cael ei gynnwys yn yr asesiadau risg gan gynnwys yr elfennau sydd ddim yn amlygu eu hunain yn syth e.e. symud a thrin, gweithio yn yr awyr agored.**
- **Dylid cynnwys yr elfen o risg i ymwelwyr ac aelodau o'r cyhoedd yng nghynnwys asesiadau risg.**
- **Dylid ystyried y risgiau i gontractwyr mewn asesiad risg.**
- **Dylid sicrhau bod asesiadau risg yn cyfeirio at ddulliau o liniaru'r risg o weithio'n unig a thrais.**
- **Dylid sicrhau bod y mesurau rheoli a gynhwysir yn yr asesiadau risg yn glir ac yn eglur fel nad oes unrhyw gamddealltwriaeth o'r gofynion.**

POLISI BUDDIANNAU SWYDDOGION Corfforaethol

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod swyddogion y Cyngor yn ymlynu at y Polisi Buddiannau Staff a'r Côd Ymddygiad statudol sy'n rhan o gytundeb gwaith pob swyddog.

Cwmpas yr Archwiliad

Gwiriwyd bod cofrestrau priodol yn bodoli ar gyfer cofnodi unrhyw fuddiant neu ddatganiad, bod pob swyddog dros bwynt cyflog sy'n gyfatebol â phwynt 44 neu uwch a phob swyddog perthnasol arall (e.e. swyddogion sydd yn gosod contractau) wedi cofrestru a bod y gofrestr ar gael yn gyhoeddus ar gais.

Prif Ddarganfyddiadau

Yn dilyn newid i'r Ddeddf Llywodraeth Leol a Thai 1989 a ddaeth yn weithredol o 12 Ionawr 2010 nid yw swyddi bellach yn cael eu cyfyngu ar sail eu cyflog. Yn hytrach mae dau gategori o swyddi yn cael eu cyfyngu yn wleidyddol sef swyddi penodol a swyddi sensitif. Felly mae angen ddiweddarau'r Polisi Buddiannau Swyddogion yn ogystal â'r cofrestrau. Dylid nodi bod y newidiadau gwleidyddol yma ddim yn effeithio ar yr angen i gofrestru buddiannau ac mae'r trothwy ar gyfer cofrestru gwirfoddol yn parhau i fod yn PO44.

Mae'r gyfraith yn datgan y dylid cadw cofrestr o'r swyddi 'sensitif' ond roedd yn amlwg bod y rhestr gyfredol o'r swyddi 'sensitif' angen ei ddiweddarau oherwydd nid yw sawl swydd yn bodoli o fewn y Cyngor mwyach. Cytuna'r Rheolwr Cydymffurfiaeth ac laith y buasai yn ddefnyddiol i gadw rhestr o'r swyddi penodol hefyd.

Nid oedd cymal penodol wedi ei gynnwys yng nghytundebau gwaith/swydd ddisgrifiadau'r swyddogion â swyddi cyfyngedig gwleidyddol.

Barn yr Archwiliad

(C) Barn yr Archwiliad yw na ellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol yn y Polisi Buddiannau Swyddogion gan na ellir dibynnu ar y rheolaethau mewn lle, ond ni ddarganfuwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylid ail ymweld â'r polisi a'i ddiweddarau i gyd-fynd â'r newid yn y Ddeddfwriaeth.**
- **Dylid sicrhau nad yw'r cyhoedd yn cael mynediad i'r gofrestr ar gyfer swyddogion o dan PO44 h.y. y gofrestr wirfoddol.**
- **Dylid sicrhau bod cymal penodol yn cael ei gynnwys yn swydd ddisgrifiadau/cytundebau swydd swyddogion sydd â chyfyngiadau gwleidyddol.**

RHODDION A LLETYGARWCH AELODAU Democratiaeth a Chyfreithiol

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod aelodau yn cydymffurfio â Chod Ymddygiad y Cyngor drwy gofrestru unrhyw rodd neu letygarwch sydd â gwerth dros £25, neu gyfres o roddion sydd yn cyrraedd y trothwy hwn, os derbynnir y rhoddion/lletygarwch ai peidio, ac bod trefniadau mewnol priodol yn bodoli dros gynnal a diweddarau'r gofrestr.

Cwmpas yr Archwiliad

Gwirio'r gofrestr rhoddion a lletygarwch a sicrhau bod aelodau'n hysbysu'r Swyddog Monitro o unrhyw rodd neu letygarwch a dderbynnir neu a wrthodir sydd dros y trothwy o £25 er sicrhau fod egwyddorion sylfaenol y protocol a'r Cod Ymddygiad yn cael eu gweithredu yn unol â'r gofynion.

Prif Ddarganfyddiadau

Yn dilyn cyflwyniad y Côt Ymddygiad Aelodau yn 2008 a chanllawiau Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn 2012 roedd angen adolygu'r protocol a'i ddiweddarau. Mabwysiadwyd y Protocol Rhoddion a Lletygarwch Aelodau diwygiedig yn y Cyngor Llawn ym mis Mai 2013.

Ail-luniwyd y protocol a chytunwyd y byddai'r trothwy o gofrestru rhodd neu letygarwch yn parhau i fod yn £25 a bod angen ei gofrestru hyd yn oed os ydynt yn ei wrthod gan gofnodi hyn. Cyflwynwyd yr angen i gofrestru o fewn 28 diwrnod o dderbyn y cais/rhodd. Yn ogystal bydd adroddiad blynyddol ar gynnwys y gofrestr yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Safonau fel rhan o'i waith monitro safonau o fewn y Cyngor.

O ganlyniad i'r etholiad ym Mai 2012 cafwyd diwrnod anwytho ar gyfer holl Aelodau'r Cyngor. Roedd yr hyfforddiant yn cynnwys cyflwyniad i'r Côt Ymddygiad sydd yn cyfeirio at gofrestru rhoddion a lletygarwch.

Nid oes ffurflen 'Cofrestru Rhoddion a Lletygarwch Aelodau' ar gael ar y fewnrwyd nac ar safle we'r Cyngor.

Nid oedd modd cael sicrwydd bod pob Aelod yn cyflwyno datganiadau oherwydd natur y cofrestru. Dim ond un Aelod oedd yn cofrestru rhodd neu letygarwch yn rheolaidd, gydag Aelodau eraill yn datgan yn achlysurol. Er hyn efallai bod gan yr Aelodau eraill ddim rheswm i gofrestru rhodd neu fuddiant gan eu bod heb dderbyn unrhyw gynigion.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb yn Rhoddion a Lletygarwch Aelodau gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylid diweddarau'r Mewnrwyd a'r Cyfansoddiad sydd ar y wefan i sicrhau bod y protocol cyfredol yn cael ei gynnwys.**
- **Dylid sicrhau bod y ffurflen 'Cofrestru Rhoddion a Lletygarwch Aelodau' yn cael ei gynnwys ar wefan y Cyngor yn ogystal â'r Mewnrwyd.**
- **Dylid ystyried cynnig cwrs adfywio ar y Protocol Rhoddion a Lletygarwch ar gyfer y Cynghorwyr.**

TRWYDDEDAU MEDDALWEDD (CORFFORAETHOL) Gofal Cwsmer

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad oedd asesu pa weithrediad sydd wedi ei gynllunio ar gyfer y dasg o sefydlu rhestr asedau meddalwedd, sicrhau fod ystyriaethau priodol wedi eu rhoi i gasglu'r holl ddata perthnasol, bod asesiadau addas o'r risgiau masnachol a bod camau priodol wedi eu cynllunio i sicrhau y bydd y rhestr yn cael ei chadw'n gyfredol a chywir a hynny mewn modd ymarferol.

Cwmpas yr Archwiliad

Trafodwyd y cynlluniau arfaethedig gyda'r Uwch Reolwr - TG a Thrawsnewid Busnes a'r Arweinydd Tîm Rheolwyr Cyfrif (TG). Nid oedd yr archwiliad yn cynnwys adolygiad o'r trefniadau o fewn ysgolion, sydd yn destun archwiliad ar wahân.

Prif Ddarganfyddiadau

Ar adeg yr archwiliad yma, nid oedd camau cadarnhaol wedi eu cymryd yn dilyn y penderfyniad i sefydlu rhestr gorfforaethol o asedau a thrwyddedau meddalwedd y Cyngor, ond gwelwyd fod trafodaethau wedi eu cynnal er mwyn cynllunio'r camau cychwynnol. O'r hyn y mae'r archwiliwr wedi ei drafod gyda chynrychiolwyr y Gwasanaeth Technoleg Gwybodaeth, mae'r gwaith cynllunio hyd yma yn rhesymol ac fe all yr archwiliwr roi sicrwydd am y broses yn seiliedig ar yr agweddau canlynol yn cael eu gwireddu:

- Bod y cyfrifoldeb am reoli cefnogaeth a thrwyddedau holl systemau'r Cyngor wedi ei ganoli i swyddog/uned penodol.
- Bod sicrwydd am yr arbenigedd ar gyfer didoli'r wybodaeth fydd yn cael ei gasglu fel ei fod yn cael ei gofnodi, a'i addasu pan yn berthnasol, mewn modd priodol.
- Bod yr holl systemau allweddol a'r meddalwedd cefnogol o leiaf yn cael eu cynnwys yn y broses casglu cychwynnol, gyda'r gweddill yn dilyn hynny.
- Bod amserlen yn cael ei phennu ar gyfer cwblhau camau penodol ar gyfer y broses o sefydlu'r rhestr asedau meddalwedd a thrwyddedau.
- Bod prosesau rheoli newid yn cael eu ffurfioli i gynnwys cyfeiriad at y rhestr meddalwedd ar gyfer unrhyw newid fyddai yn gallu effeithio cydymffurfriad y Cyngor gyda chytundeb trwydded, a bod unrhyw newidiadau sylweddol yn cael eu hadlewyrchu'n gywir yn y rhestr asedau meddalwedd.
- Bod prosesau adolygu cyfnodol o'r cofnodion fydd o fewn y rhestr.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb yn y cynlluniau ar gyfer rheoli trwyddedau meddalwedd corfforaethol, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylid gweithredu ar y cynlluniau i ganoli'r cyfrifoldeb dros gaffael cefnogaeth i holl systemau'r Cyngor.**
- **Dylid sicrhau fod yr arbenigedd mewn lle ar gyfer didoli'r wybodaeth fydd yn cael ei gasglu ar gyfer sefydlu'r rhestr asedau meddalwedd gan y byddai diffygion yn y maes yma yn tanseilio'r ymarferiad.**
- **Dylid sefydlu amserlen briodol ar gyfer cyflawni tasgau'r ymarferiad o sefydlu rhestr asedau meddalwedd.**
- **Dylid ffurfioli'r prosesau rheoli newid i gynnwys cyfeiriad at y rhestr meddalwedd ar gyfer unrhyw newid fyddai yn gallu effeithio cydymffurfriad y Cyngor gyda chytundeb trwydded, a bod unrhyw newidiadau sylweddol yn cael eu hadlewyrchu yn gywir yn y rhestr asedau meddalwedd.**

TRWYDDEDAU MEDDALWEDD (YSGOLION) Gofal Cwsmer

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau fod gan ysgolion Gwynedd reolaeth briodol dros drwyddedau meddalwedd.

Cwmpas yr Archwiliad

Cynhaliwyd yr adolygiad yma drwy ohebu gyda swyddogion o'r Adran Addysg a Cynnal ynghyd â chasglu gwybodaeth gan yr ysgolion ar ffurf holiadur. Noder allan o'r 119 ysgol yn y Sir, derbyniwyd ymateb gan 25 ysgol (21%). Ni gynhaliwyd archwiliad o gynnwys cyfrifiaduron na chofnodion trwyddedau meddalwedd unrhyw ysgol fel rhan o'r gwaith yma.

Prif Ddarganfyddiadau

Rhaid bod yn wylidwrus wrth fynegi barn cyffredinol ar sefyllfa ysgolion oherwydd bod y canran o ymatebion i'r holiadur a anfonwyd i'r ysgolion mor isel. Fodd bynnag mae'r amrywiad yn nghynnwys yr atebion yn amlygu'r amrywiad sydd yn sefyllfaoedd yr ysgolion yn y maes yma.

Mae templedi o bolisiau rheoli meddalwedd wedi eu cynhyrchu gan yr Adran Addysg a wedi eu mabwysiadu gan rai ysgolion. Mae rhai ysgolion eraill wedi datblygu eu polisiau eu hunain yn seiliedig ar ymarfer da. Ymddengys y buasai'n briodol ailgyflwyno'r templed i'r ysgolion gyda'r amcan o gael polisi rheoli meddalwedd ffurfiol ym mhob ysgol.

Mae sgôp i gyflwyno ffurf i ysgolion adnabod cynnwys eu cyfrifiaduron fel bod modd iddynt gysoni gyda'r cytundebau defnydd mewn lle. Ar adeg yr archwiliad, mae adnodd sydd yn cynnig datrysiaid yn y maes yma yn cael ei dreialu.

Yn ystod trafodaethau mewn perthynas â'r gwaith yma, gwelwyd yr opsiynau amrywiol sydd yn cael eu cynnig gan wneuthurwyr meddalwedd ar gyfer sefydlu cytundeb defnydd gydag ysgolion. Ar adeg yr archwiliad, deallir fod un gwneuthurwr sylweddol wedi cyflwyno cynllun trwyddedu newydd sydd â photensial i roi ysgolion mewn sefyllfa o anghydymffurfiad â deddfwriaeth hawlfraint yn sgîl y dull y mae rhai eitemau o feddalwedd sydd eisoes wedi ei archebu ac wedi ei osod ar galedwedd. Deallir fod ysgolion yn wynebu sefyllfa o golled ariannol yn sgîl ail-archebu meddalwedd ond mae angen mantoli hynny yn erbyn y gost amcangyfrifedig y ddirwy am dorri cytundebau defnydd.

Barn yr Archwiliad

(C) Barn yr Archwiliad yw na ellir datgan sicrwydd o briodoldeb yn y cynlluniau ar gyfer rheoli trwyddedau meddalwedd mewn ysgolion gan fod gwallau ble gellir tynhau'r trefniadau; ni ddatgelwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- Dylid hybu polisiau rheoli meddalwedd a thrwyddedau meddalwedd o fewn ysgolion drwy dynnu sylw tuag at yr esiamplau o bolisiau sydd eisoes wedi eu cynhyrchu.
- Dylid adnabod yr ysgolion sydd â mesurau mewn lle ar gyfer rheoli meddalwedd a thrwyddedau a chasglu gwybodaeth ar gyfer eu gweithdrefnau a'u rhannu gydag ysgolion eraill er mwyn codi'r lefel o reolaeth ar draws yr holl ysgolion.
- Dylid hyrwyddo pecynnau archwilio cynnwys cyfrifiaduron ysgolion o safbwynt meddalwedd fel bod modd seilio ymarferiad sicrhau cydymffurfiaeth â chytundebau trwyddedau defnydd ar ddata cywir.

EIDDO'R CYNGOR - OFFER YMLADD TÂN

Gofal Cwsmer

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad yma oedd sicrhau bod offer ymladd tân prif adeiladau'r Cyngor yn cael eu gwasanaethu yn unol â'r disgwyl a bod trefniant caffael priodol yn bodoli yn y broses o benodi contractwr i gwblhau'r gwaith o wasanaethu'r offer.

Cwmpas yr Archwiliad

Gwirio dogfennaeth berthnasol i sicrhau bod yr offer ymladd tân yn cael eu gwasanaethu. Yn ogystal, gwirio tystiolaeth ar gyfer y drefn caffael a ddefnyddiwyd.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd bod yr offer ymladd tân yn cael eu gwasanaethu'n flynyddol yn unol â'r gofyn gan berson cymwys. Fodd bynnag, ni welwyd bod cofnod o hyn yn cael ei gofnodi bob amser yn y Llyfr Log Tân, na chofnod o'r profion gweledol wythnosol gan aelod o staff.

Mae ychydig o wendidau wrth brosesu'r anfonebau ar gyfer gwaith cynnal sydd y tu allan i'r cytundeb gwasanaethu, gan gynnwys achlysuron lle mae yr un swyddog wedi cwblhau'r gwiriadau ac wedi ardystio'r anfoneb ac achlysur arall lle nad oedd swyddog wedi llofnodi'r blychau ar y slip codio i gadarnhau bod y gwiriadau wedi eu gwneud.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb yn Eiddo'r Cyngor - Offer Ymladd Tân gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylid sicrhau bod profion gweledol wythnosol yn cael eu cynnal ar y diffoddwyr tân a bod cofnod i gadarnhau hynny yn y Llyfr Log Tân.**
- **Dylid gofyn i'r contractwyr gofnodi yn y Llyfr Log Tân eu bod wedi profi'r diffoddwyr tân.**
- **Dylid sicrhau bod profion gweledol yn cael eu cynnal yn wythnosol ar y pibellau dŵr a bod cofnod o hynny yn y Llyfr Log Tân.**
- **Dylid gofyn i gontractwr gofnodi yn y Llyfr Log Tân pan fyddent wedi cwblhau gwaith gwasanaethu ar y pibellau dŵr.**
- **Dylid sicrhau bod y gwiriadau cywir yn cael eu cynnal wrth brosesu anfonebau h.y. bod gwahaniad dyletswyddau yn y drefn o brosesu anfonebau sef bod swyddog(ion) yn cynnal y gwiriadau perthnasol cyn derbyn ardystiad gan swyddog awdurdodedig a chadarnhau bod y côd gwariant cywir yn cael ei gofnodi i osgoi unrhyw ystumiad yn y cyfrifon.**

COSTAU TEITHIO GWEITHWYR CEFNOGOL **Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden**

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad yw adolygu'r mesurau a threfniadau sydd mewn lle mewn perthynas â cheisiadau gan Weithwyr Cefnogol, Adran Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden am addaliad o gostau teithio, gan sicrhau fod y teithiau a wneir yn fuddiannol ac yn cyfateb ag anghenion y defnyddwyr gwasanaeth.

Cwmpas yr Archwiliad

Adolygu sampl o geisiadau costau teithio Gweithwyr Cefnogol o fewn gwasanaethau DERWEN - Tîm Integredig Plant Anabl, y Tîm Anabledd Dysgu a'r Tîm Iechyd Meddwl er mwyn sicrhau fod ceisiadau am gostau teithio yn cael eu cwblhau a'u prosesu yn gywir, gan gysoni gyda system costau teithio Puma a system gyflogau Cyborg. Gwirio fod y Gweithwyr Cefnogol yn gwneud defnydd effeithiol o'u hamser gyda'r defnyddwyr gwasanaeth.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelir bod enghreifftiau o ymarfer da oddi fewn rheolaeth costau teithio Gweithwyr Cefnogol. Gwelwyd fod gwahaniaethau yn y modd caiff costau teithio eu rheoli ar draws y 3 gwasanaeth, gydag uchafswm milltiredd wedi ei bennu er mwyn sicrhau rheolaeth ar y gyllideb. Bydd Gweithwyr Cefnogol Tîm DERWEN ac Anabledd Dysgu yn cyflwyno ceisiadau costau teithio yn wythnosol. Ceisiadau misol caiff eu cyflwyno gan Weithwyr Cefnogol Iechyd Meddwl. Mae'n ofyniad yn rhai o'r gwasanaethau hyn i gwblhau Adroddiadau Sesiwn yn dilyn sesiynau gyda'r Defnyddwyr Gwasanaeth. Gwelwyd fod cynlluniau gofal yn amlinellu'r gefnogaeth mae'r Defnyddiwr Gwasanaeth ei angen gan y Gweithwyr Cefnogol. Cadarnhawyd fod trefniadau mewn lle i'r Rheolwyr Llinell oruchwylio'r Gweithwyr Cefnogol yn rheolaidd. Gwelwyd bod rheolaethau cadarn mewn lle er mwyn gwirio'r ffurflenni cais am gostau teithio. Fodd bynnag wrth wirio'r ffurflenni gwelwyd fod gwallau wedi ymddangos yn y modd caiff rhai ffurflenni eu cwblhau.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol yn Costau Teithio Gweithwyr Cefnogol gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylai Gweithwyr Cefnogol hysbysu eu Rheolwyr pan fydd eu manylion yn newid, a dylid sicrhau fod y manylion yn cael ei basio ymlaen i'r sawl sydd yn gyfrifol am fewnbynnu ceisiadau i'r system gostau teithio er mwyn sicrhau fod eu manylion yn gyfredol yn y system PUMA.**
- **Dylai Rheolwyr Llinell sicrhau fod y ffurflenni cais am gostau teithio wedi eu cwblhau yn gyflawn a chywir wrth iddynt archwilio'r ceisiadau.**
- **Dylid cymryd gofal wrth wirio ffurflenni cais am gostau teithio er mwyn sicrhau fod y nifer milltiroedd hawlir ar gyfer teithiau unigol yn rhesymol a bod y cyfanswm milltiredd y mis wedi ei gyfrifo yn gywir. Os yw'r wybodaeth yn aneglur ar unrhyw gais dylid cael clirdeb cyn prosesu'r cais am daliad.**

Y GWASANAETH CYNLLUNIO Rheoleiddio

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad yw adolygu rheolaethau mewnol sydd yn bodoli ar gyfer gwasanaeth Rheolaeth Datblygu a Gorfodaeth gan roi pwyslais penodol ar yr elfen gofal cwsmer o'r Gwasanaeth Cynllunio er mwyn sicrhau bod y gwasanaeth yn cynnig y gwasanaeth gorau i'r cwsmer.

Cwmpas yr Archwiliad

Gwirio'r trefniadau o fewn y Gwasanaethau Cynllunio, Canolfan Gyswllt Galw Gwynedd a Siop Gwynedd er mwyn sicrhau bod gweithdrefnau priodol mewn ar gyfer derbyn a phrosesu ceisiadau cynllunio yn amserol, ymdrin â chwynion gorfodaeth ac ymholiadau cynllunio.

Prif Ddarganfyddiadau

Cynhaliwyd profion archwilio ar 26 o reolaethau mewnol. Dangosodd y profion fod rheolaethau mewnol da yn bodoli mewn 18 o'r rheolaethau hyn. Y prif wendidau a welwyd yn ystod yr archwiliad oedd bod rhaid i Gwasanaeth Cynllunio a'r Gwasanaeth Cyswllt Cwsmer ddiffinio yn union y math o alwadau fyddai'r Ganolfan Gyswllt a Siop Gwynedd yn delio â hwy drwy sefydlu Cytundeb Lefel Gwasanaeth newydd. Nid yw rhai adroddiadau sydd ar gael o fewn y system SEIBEL yn cael eu cynhyrchu a'u defnyddio i'w llawn potensial er mwyn monitro'r ymholiadau/galwadau sy'n cael eu derbyn gan Gwasanaeth Cyswllt Cwsmer.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol yn Y Gwasanaeth Cynllunio gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylai Rheolwr y Ganolfan Gyswllt sicrhau fod y Gwasanaeth Cynllunio yn derbyn adroddiad “Nifer ymholiadau wedi'i derbyn fesul proses” yn fisol.**
- **Dylai'r Gwasanaeth Cynllunio ddefnyddio'r adroddiad misol a dderbynnir i amlygu a thynnu sylw Rheolwr y Ganolfan Gyswllt at y math o ymholiadau sydd wedi eu pasio i'r Gwasanaeth Cynllunio yn ddiangen neu mewn camgymeriad.**
- **Dylai'r Rheolwr y Ganolfan Gyswllt ddefnyddio'r adroddiad “Nifer ymholiadau wedi'i derbyn fesul proses” i adolygu'r math o alwadau mae'r Gwasanaeth Cyswllt Cwsmer yn eu cyfeirio at y Gwasanaeth Cynllunio er mwyn amlygu unrhyw wendid a galwadau sydd yn cael eu trosglwyddo yn ddiangen ac i drefnu sesiynau hyfforddiant ar gyfer staff Gwasanaeth Cyswllt Cwsmer fel bo'r angen.**
- **Dylid ymdrechu i glirio'r ymholiadau sy'n parhau yn agored yn system SEIBEL**
- **Dylai'r Gwasanaeth Cyswllt Cwsmer a'r Gwasanaeth Cynllunio lunio a diffinio yn union y math o alwadau fyddai'r Ganolfan Gyswllt a Siop Gwynedd yn delio â hwy, a'r pwynt lle bydd galwadau yn cael eu trosglwyddo i'r Gwasanaeth Cynllunio, drwy sefydlu Cytundeb Lefel Gwasanaeth newydd.**